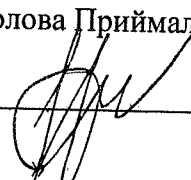

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії

_____ С. А. Нестеренко

« _____ 2021 р.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
для вступу на навчання за освітньо-науковим рівнем доктора філософії
зі спеціальності 032 – Історія та археологія

ЗМІСТ

I. ВСТУП.....	3
II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ.....	4
III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ ВСТУПНИКА.....	7
IV. ПИТАННЯ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ В АСПІРАНТУРУ.....	8
V. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	11

I. ВСТУП

Вступні іспити в аспірантуру за спеціальністю 032 – Історія та археологія – основна форма перевірки знань і вмінь вступників, здійснювана предметними комісіями, створеними за наказом ректора ОНПУ.

Іспит зі спеціальності відбувається у формі усного іспиту, під час якого вступник має продемонструвати знання з історії та історіографії України в цілому, а також показати поглиблені знання для здійснення своїх власних досліджень як потенційний аспірант кафедри історії та етнографії України (особливості розвитку регіону, джерелознавства, історії політичних процесів в Україні) та аргументовано відстоювати власну точку зору. Необхідно зробити висновок щодо рівня обізнаності вступника із науковою історичною літературою, класичною та новітньою, а також оцінити дослідницькі здібності майбутнього здобувача. Комісія оцінює також творчі і аналітичні здібності вступника, що допоможе йому у майбутньому розв'язувати значущі проблеми у галузі знань, розширення та переоцінки вже існуючих знань, а також здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

Програма вступного іспиту зі спеціальності «Історія України», містить 11 тем, які стосуються історії України від найдавніших часів до сучасності. Також, до переліку питань включено ті, що відповідають спеціалізації профільної кафедри історії та етнографії України ДУОП. До кола питань можуть бути включені додаткові питання, відповідно до обраної вступником дослідницької проблематики.

Результати іспиту фіксуються в екзаменаційній відомості за підписом декана гуманітарного факультету та членів предметної комісії, які приймали іспит.

Програму іспиту зі спеціальності для вступу в аспірантуру за спеціальністю 032 – Історія та археологія розглянуто і схвалено на засіданні Вченої ради гуманітарного факультету (протокол № 6 від 2 березня 2021 р.) і затверджено приймальною комісією аспірантури ОНПУ.

Зарахування в аспірантуру за спеціальністю 032 – Історія та археологія здійснюється на підставі суми результатів усіх вступних іспитів. У разі одержання однакових оцінок переважне право при зарахуванні до аспірантури мають вступники, рекомендовані до вступу до аспірантури Вченою радою навчального закладу (факультету) чи наукової установи, які успішно закінчили магістратуру і склали всі кандидатські іспити.

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Історія як наука

Напрями історичних досліджень. Політична історія. Історія народів. Історія освіти та науки. Гендерні студії.

Історичні джерела. Суб'єктивно-об'єктивна природа джерел. Джерельна інформація та її рівні (початкова і реальна; актуалізована і потенційна). Принципи класифікації джерел. Загальні правила джерелознавчої евристики.

Методи історичних досліджень. Історико-критичний метод. Зовнішня і внутрішня критика джерела. Правила джерельної критики. Історична герменевтика. Історико-порівняльний метод. Контент-аналіз. Просопографія.

Тема 2. Історіографічні напрями і школи в дослідженні історії України

Витоки наукової історіографії. Народницька історіографія. Державницька школа. Радянська історіографія. Історіографія історії України у США, Канаді, країнах Західної Європи. Розвиток історичної науки після 1991 року.

Тема 3. Основні проблеми історії України

Предмет історії України. Періодизація історії України. Територія України. Назви і самоназви української території та українського народу.

Тема 4. Київська Русь

Історіографія. Джерела з історії Давньої Русі. Теорії походження Русі. Напрями зовнішньої політики Київської Русі. Культура. Феодальна розробленість Русі. Галицько-Волинське князівство.

Тема 5. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та Польського королівств (друга пол. XIV – середина XVII ст.)

Історіографія. Джерела з історії України литовсько-польської доби. Приєднання українських земель до Великого князівства Литовського. Польська експансія на українські землі. Польсько-литовські унії. Соціальна структура населення Великого князівства Литовського. Магдебурзьке право на руських землях. Теорії походження козацтва та його роль в українському суспільстві. Кримське ханство.

Тема 6. Національно – визвольні змагання другої половини XVII ст.

Історіографія. Джерела. Національна революція другої половини XVII ст.: причини, характер, періодизація. Розгортання національно-визвольної війни (лютий 1648 – серпень 1657 рр.). Громадянська війна та поділ козацької України на два гетьманства (вересень 1657 – червень 1663 рр.). Боротьба за воз'єднання Української держави (вересень 1663 – вересень 1676 рр.). Петро Дорошенко.

Тема 7. Українські землі наприкінці XVII – XVIII ст. Ліквідація козацької державності

Історіографія. Джерела з історії українських земель середини XVII – кінця XVIII ст. Українська державність наприкінці XVII – на початку XVIII ст. Колоніальна політика Московського царства (Російської імперії) щодо України у XVIII ст. Скасування Гетьманщини. Соціально-економічне та політичне становище українських земель. Протестний рух на Правобережній Україні. Поділи Речі Посполитої та їх наслідки для українських земель. Заселення і економічне освоєння Півдня України. Типи колонізації південноукраїнських земель. Заснування Одеси: міфи і реальність.

Тема 8. Українські землі під владою Російської та Австрійської імперій (XIX ст. – поч. XX ст.)

Історіографія. Джерела. Соціально-економічний розвиток України в XIX – початку XX ст. Неукраїнські визвольні рухи на території України в XIX ст. Реформи 1860-70-х рр. в Російській імперії. Українське національне відродження. Кирило-Мефодіївське товариство. Громадівський рух. Західноукраїнські землі в XIX – поч. XX ст. Українські землі в роки Першої російської революції та Першої світової війни. Національно-визвольний рух в умовах війни.

Тема 9. Боротьба за відновлення державності України (1917 – 1920 рр.). Міжвоєнний період в історії українського народу

Історіографія. Джерела. Центральна Рада. Українська держава. Директорія. Боротьба за владу в Україні у 1919 – 1920 р. Утворення Радянського Союзу. Національно-культурне будівництво. Соціально-економічні перетворення в УРСР в 1920-1930-х рр. Голодомор. «Розстріляне відродження». Західноукраїнські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини у міжвоєнний період.

Тема 10. Україна у 1939 – 1985 рр.

Історіографія. Джерела. Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Напад нацистської Німеччини на СРСР. Оборонні бої на території України у 1941 – 1942 рр. Особливості окупаційного режиму в Україні (1941 – 1944 рр.) в різних окупаційних зонах. Колабораціонізм. Рух опору проти німецько-фашистського режиму на території України. Оцінки діяльності ОУН і УПА в історіографії. Завершення Другої світової війни. Україна в повоєнне десятиріччя (1945 – 1955 рр.). Еволюція радянського режиму. Соціально-економічний розвиток України (1956 – 1985 рр.). Суспільно-політичне життя в Україні (1956 – 1985 рр.). Шістдесятники і дисиденти: спільне та відмінне.

Тема 11. Україна на шляху до незалежності. Розвиток Української держави в роки незалежності

Історіографія. Джерела. Україна в умовах перебудови в СРСР. Розгортання національно-демократичного руху. Суверенізація УРСР; відновлення незалежності України. Народний Рух України. Демократизація Рад після виборів 1990 р. Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 р. Проголошення державної незалежності України. Динаміка внутрішньополітичного життя в Україні в 1990-2000-х рр. Конституційний процес. Соціально-економічний розвиток України в роки незалежності. Зміни концепції зовнішньополітичного курсу. Україна і сучасні виклики.

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ ВСТУПНИКА

Вступні іспити в аспірантуру за спеціальністю 032 – Історія та археологія – основна форма перевірки знань і вмінь вступників, яку здійснюють предметні комісії, створені за наказом ректора ОНПУ.

Іспит зі спеціальності відбувається у формі усного іспиту, під час якого вступник має продемонструвати знання з історії України, а також напрямів і методів історичних досліджень, історіографії, політичної історії, показати вміння характеристики джерел та аргументовано відстоювати власний погляд на провідні питання історичного розвитку України. Необхідно зробити висновок щодо рівня обізнаності вступника із науковою історичною літературою, джерелами з історії України, а також оцінити дослідницькі здібності майбутнього аспіранта.

До кола питань можуть бути включені додаткові питання, відповідно до обраної вступником дослідницької проблематики.

Критерії оцінювання наступні: відповідь на екзаменаційне питання – 50 балів.

Максимальна сума балів за відповіді на всі питання білету дорівнює 200. Якщо сума балів за відповіді на питання білету менш ніж 100 балів, або вступник здав чистий аркуш відповідей, робота не атестується, випробування вважається таким, що не складено, у відомості встановлюється позначка «Не склав». Позитивно складене випробування оцінюється за шкалою від 100 до 200 балів.

IV. ПИТАННЯ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ В АСПРАНТУРУ

1. Історіографія як галузь історичної науки. Етапи формування української історичної науки.
2. Історичне джерелознавство як галузь історичної науки. Види та характеристика джерел.
3. Первіснообщинний лад і зародження станово-класового суспільства на території України.
4. Проблема походження Київської Русі, джерела та наукові гіпотези.
5. Особливості феодалізму Київської Русі. Фактори централізації і роздроблення земель. Огляд історіографії проблеми.
6. Розвиток культури Київської Русі. Прийняття християнства та його значення.
7. Галицько-Волинська держава. Визначення її значення в українській історіографії.
8. Україна під владою Литви та Польщі. Особливості соціально-політичного розвитку (друга половина XIV – XVI ст.): основні тенденції та їх визначення в українській історіографії.
9. Заснування Запорізької Січі. Козацтво і його роль в українській історії і культурі.
10. Теорії походження, джерела формування і розвиток козацтва.
11. Пам'ятки української культури XIV – XVI ст.
12. Формування державницької ідеї в ході Хмельниччини та утворення української гетьманської держави.
13. Зовнішня політика Б. Хмельницького. Українсько-російський договір 1654 р. Історіографія питання.
14. Б. Хмельницький як історична постать: відмінності у характеристиках.
15. Культура України у XVII ст.
16. Гетьман І. Мазепа: особливості внутрішньої та зовнішньої політики. Оцінки І. Мазепи в історіографії і традиції.
17. Запорізька Січ у XVIII ст. Причини та етапи ліквідації. Подальша історична доля запорожців.
18. Визвольна війна українського народу на Правобережних та Західноукраїнських землях у XVIII ст.
19. Соціально-економічний розвиток Лівобережної та Слобідської України у XVIII ст.
20. Російсько-турецькі війни другої половині XVIII ст. та приєднання Південної України до Російської імперії. Типи колонізації. Заснування нових міст.

21. Демократичні реформи другої половини XIX ст. в Російській та Австрійській імперіях: спільне і відмінне.
22. Етапи національного відродження на українських землях у складі Російської імперії.
23. Національне відродження на українських землях у складі Австрійської імперії.
24. Українська національна ідея: її генеза і розвиток. Російський, польський та український революційні рухи: взаємозв'язки, суперечності і взаємовпливи.
25. Політизація національного руху. Виникнення перших українських політичних партій: характеристика, соціальний склад та напрямки діяльності.
26. Західноукраїнські землі на початку XX ст. Соціально-економічний розвиток. Культурно-просвітницький рух.
27. Українська діаспора: причини та етапи української еміграції. Здобутки українців за кордоном.
28. Уроки української національної революції (1917 – 1920 рр.). Історіографія і джерела.
29. Директорія: суть політичного режиму та причини краху. Значення УНР у вітчизняній історичній науці.
30. Україно-російська війна 1917 – 1919 рр. Причини поразки національної революції. Висвітлення в історіографії.
31. Селянський повстанський рух проти радянської влади. Історіографія.
32. Індустріалізація: передумови, засоби та досягнення в УРСР.
33. Аграрна політика влади (колективізація): історичні обставини, суть, методи.
34. «Українізація» («коренізація»): політичний курс, досягнення і прорахунки.
35. Голодомор 1932-1933 рр.: причини, наслідки, оцінки.
36. Національно-культурне життя України в 30-х рр. XX ст. «Розстріляне Відродження»
37. Західноукраїнські землі у міжвоєнний період. Українське питання у внутрішній політиці урядів Польщі, Румунії, Чехословаччини.
38. Сталінізм і політичні репресії в Україні.
39. Окупаційний режим в Україні (1941-1944 рр.): особливості різних регіонів.
40. Визволення території України від загарбників. Внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною.
41. Пакт 1939 року СРСР-Німеччина і приєднання західноукраїнських земель до УРСР.
42. ОУН-УПА. Тактика націоналістів у боротьбі з нацистами і радянською владою.
43. Західноукраїнські землі після закінчення Другої Світової війни.

44. Повоєнна відбудова в УРСР. Голод 1946-1947 рр.
45. Соціально-економічний розвиток УРСР (1960-ті – поч. 1980-х рр.).
46. Суспільно-політичні рухи в УРСР в повоєнні роки (1950-ті – 1960-ті рр.).
47. Хрущовська «відлига» та її вплив на Україну.
48. Шістдесятники та дисиденти: характеристика, спільне та відмінне.
49. Україна і процес перебудови в СРСР (квітень 1985 – серпень 1991 рр.).
50. Україна на шляху до суверенітету і незалежності. Зміцнення інститутів державності.
51. Формування багатопартійності. Класифікація політичних партій і об'єднань.
52. Українська національно-державна символіка: етапи становлення.
53. Зовнішня політика незалежної України.
54. Сучасна українська культура.

V. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вирський Д. Початок сучасності : друга хвиля глобалізації, кінець Старого Порядку та Україна (XV – середина XIX ст.). К., 2019.
2. Грицак Я. Нариси з історії України: формування української модерної нації. 3-ге вид. К., 2019.
3. Гуржій О. І. Історія козацтва. Держава-військо-битви. К., 2013.
4. Даниленко В. М. Україна в 1985-1991 рр.: остання глава радянської історії. К., 2018.
5. Іванченко Р. П. Українська державність в 20-90-х рр. К., 2000.
6. Кульчицький С. Червоний виклик. В 3-х кн. К., 2013.
7. Кульчицький С., Міщенко М. Україна на порозі об'єднаної Європи. К., 2018.
8. Політична історія України. XX століття: У 6 т. / Гол. редкол. І. Ф. Курас (та ін.). К., 2002-2003.
9. Смолій В., Степанков В. Феномен Української національної революції XVII ст.: компаративні та евристичні проєкції. К., 2019.
10. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. 4-те вид. К., 2009.

Голова предметної комісії

Гончарук Г. І.